

De behandelende arts mag daarbij tegenwoordig zijn, en ook uit eigen beweging naar deze commissie verwijzen. Door dit alles worden zoowel onvoorzichtige geneeskundige verklaringen betreffende ongeschiktheid om te werken als simulatie tegengegaan.

Een commissie voor de geneesmiddelen gaat na, of de receptuur-kosten niet noodeloos te hoog zijn en geeft, zoo noodig, wenken aan de geneeskundigen. De geneeskundige secretaris heeft schrijvers en rekenaars tot zijn beschikking, alsmede een assistent, tot vervanging bij ontstentenis. Hij heeft zitting in alle commissies van het ziekenfonds. Tot bestrijding van al deze kosten wordt 5 pCt. van het honorarium afgehouden. Het saldo dezer procenten is bestemd voor reserve en voor onderlinge voorzorg. *Iedere deelnemer aan het ziekenfonds moet lid zijn van het Leipziger Verband*, en een arts moet ten minste twee jaren in München gevestigd zijn geweest, desnoods als assistent, voordat hij deelnemer kan worden.

Een commissie voor arbeidershygiëne en statistiek bewerkt de gegevens, die het ziekenfondswerk oplevert, brengt de resultaten daarvan en de daaruit voortvloeiende wenschen ter kennis van de overheid en houdt hygiënische voordrachten voor de verzekerden. Op kosten van de geneeskundige organisatie wordt door toedoen van deze commissie aan het hygiënisch instituut het noodige diagnostisch onderzoek ten behoeve der ziekenfondsleden verricht.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

NOG EEN WOORDJE OVER HET DRIJVEND SANATORIUM.

De zoo welwillende critiek, die mijn brochure¹⁾ mocht ten deel vallen van de zijde van Prof. BURGER, is mij een aanleiding om nog eens iets over de zaak, daarin voorgestaan, in het midden te brengen.

Wat heb ik al moeten hooren in de drie jaren, gedurende welke ik mij aan dit onderwerp wijdde! Zonderlinge en onlogische argumenten tegen het plan, dat men o. a. afkeurde „omdat het geld er voor nooit verkrijgbaar zou zijn”, werden mij evenmin gespaard als andere die meer hout sneden. Opvallend is het, dat juist Prof. BURGER, die zulk een welwillende critiek ten beste gaf, waar het het principe der zaak geldt (en daar is het voorloopig ook nog maar om te doen), de persoon is, die een argument te berde brengt van welks bestaan ik mij steeds bewust was, nl. het op den tijd van afvaart misschien niet aanwezig zijn van een voldoende aantal patiënten. Gaarne geef ik toe, dat vrees hiervoor, tegen het in de vaart brengen van een drijvend sanatorium zou kunnen pleiten, ware het niet, dat het getal dergenen, voor wie een zeereis is aangewezen, zoo overweldigend groot is. Maar nog opvallender is het, dat Prof. BURGER, die mij aantast, in wat men zou kunnen noemen mijn zwakke zijde, mij nu plotseling de oogen geopend heeft. Toen ik zijn stuk lezende, nog eens onder de oogen kreeg, hoe MICHAEL zich zijn patiënten wenschte toegevoerd te zien, toen

1) De behandeling van tuberculose op zee, De Erven F. BOHN, Haarlem.

viel mij op eens in: men kan het eene doen en het andere niet nalaten. Men zou dus kunnen trachten met zooveel patiënten mogelijk te vertrekken, maar bovendien aan anderen de gelegenheid kunnen geven om in vooraf te noemen havens, evenals MICHAEL dat doet, aan boord te komen. Op deze wijze geloof ik het bezwaar van Prof. BURGER ontzenuwd te hebben.

Evenals ik overtuigd ben, dat voor „herstellenden, vermoeienden, overspannenen, slapeloozen, voor de groote klasse van menschen, die niet ziek zijn, maar ook niet ten volle gezond” een zeereis gewenscht is, evenzeer ben ik overtuigd, dat varen voor lijders aan tuberculose het summum is. De zoo juist genoemde zieken plus die, welke ik in mijn brochure'tje, blz. 14, opsomde, mogen hun plaats op het schip vinden, maar dit behoeft nog geen reden te zijn, waarom men iemand met een gesloten longtuberculose, een tumor albus of iets dergelijks den toegang tot het schip zou weigeren.

De door Prof. BURGER geciteerde deskundige in finantieele zaken en ik zijn bevreesd voor elkaars plan van uitvoering. Deze geeft een mijnsinziens gevaarlijken raad door eerst een schip voor „herstellenden, vermoeiden” enz. in de vaart te willen brengen en het dan van het finantieel succes te laten afhangen of men later een schip voor lijders aan tuberculose zal laten varen. Ook spreekt hij van de geneeskundige resultaten, maar de resultaten bij zijn patiënten zijn niet voor vergelijking vatbaar met die van lijders aan tuberculose; daarvoor loopen de ziekten te veel uiteen.

Nu ligt het gevaar van den raad hier: Hoe goed en wenschelijk het ook zou zijn, dat die „herstellenden, vermoeiden” enz. zich op een schip lieten verplegen, zullen zij er toch om velerlei redenen niet spoedig toe overgaan; zeer weinigen zullen van het schip willen gebruik maken. Ik durf de verzekering geven, dat zijn schip, in finantieel opzicht althans, fiasco zou maken; en daarmede zou dan ook het schip voor lijders aan tuberculose veroordeeld zijn. En dat het inderdaad zoo zou gaan, hebben wij in Hamburg kunnen zien, waar de Hamburg—Amerikalijn een schip wilde laten varen juist voor de „herstellenden, vermoeiden” enz. met speciale uitsluiting van lijders aan tuberculose. En wat is het resultaat geweest? De voorgenomen reis is niet kunnen doorgaan bij gebrek aan patiënten!

Hoe anders zal het echter gaan met een schip, dat lijders aan gesloten tuberculose vaart, maar dat tevens gelegenheid geeft aan „herstellenden” enz. om mede te gran. Dit schip zal, meen ik, om allerlei redenen als bestormd worden door de patienten, die nu niet meegaan tengevolge van een zacht advies van hun medicus, maar, let wel, tengevolge van een imperatief advies.

In dat verschil van de wijzen, waarop de medici hun adviezen zullen geven, ligt o. m. het finantieele vonnis van het eene schip en het finantieele succes van het andere.

Direct en indirect heeft men er mij dikwijls een verwijt van gemaakt, dat ik, in afwijking van hetgeen men allerwege met medische nieuwigheden ziet gebeuren, een zuiver „Geschäft” van het behandelen van zieken op zee wil maken.

Wat is het geval? Een schip voor een 60-tal patiënten — een kleiner schip laat zich niet exploiteeren — zal op zijn minst reeds 4 ton kosten, en dan komt de exploitatierekening enz., dat wordt een som, te groot om die van

philanthropen te vragen; met kunst en vliegwerk zou zij misschien te krijgen zijn, maar na een paar jaar, als het spelen met het speelpopje niet meer zoo aardig was, dan zou het beheer minder goed worden en ten slotte zou het blijken, dat men zich verblijd had met een ten doode opgeschreven kindje, en — het verplegen van zieken op zee was voor misschien een 50-tal jaren van de baan, zeer ten nadeele van de lijdende menschheid.

Zoo mag ook MICHAEL geredeneerd hebben, die evengoed als ik wist, dat er philanthropen op de wereld zijn.

Moet men zich niet meer dan verbazen, dat twee personen geheel onafhankelijk van elkaar, op hetzelfde oogenblik, *door den drang der omstandigheden*, er toe komen, om een zelfde overtuiging uit te werken, daarbij gebruik makende van precies dezelfde argumenten, deze aan het publiek op dezelfde wijze aanbiedende, om ten slotte te eindigen met een zelfde besluit: een naamlooze vennootschap? MICHAEL en ik weten zeer goed, dat het vormen van die naamlooze vennootschap uiterst moeilijk is, in ieder geval veel moeilijker dan te trachten het geld bij elkaar te krijgen met behulp van philanthropie; toch gaven wij aan de naamlooze vennootschap met al haar moeiten en beslommeringen de voorkeur, omdat wij wisten dat ons kindje dan voor goed bezorgd zou zijn. Mij, en waarschijnlijk ook MICHAEL, leek de zaak op philanthropischen grondslag onmogelijk; met de dubbeltjes tot basis lijkt ons die wel moeilijk, maar mogelijk.

Wilt ons dan, geachte collegae, ten goede houden, dat wij ons alleen met het mogelijke bezighouden!

Tolereert het, dat waar er zooveel geschreven en vergaderd wordt om de tuberculose te bestrijden, ook ik getracht heb, naar de mate van mijn krachten een scherfje tot die bestrijding bij te dragen!

Laat ik het U mogen toeroepen, dat een schip voor de verpleging van lijdens aan tuberculose, voortaan een onafwijsbare eisch is.

Staat mij toe mijn overtuiging aldus te formuleeren:

Voor de genezing van de meeste gevallen van tuberculose is een verblijf op zee, in den Noord-Oostpassaat bij Madeira, op een speciaal daarvoor ingericht zeilschip met hulpstoomvermogen, onder uitstekend medisch toezicht te beschouwen als het summum wat wij onzen zieken kunnen bieden.

Vaassen, Sept. 1905.

A. N. J. HANEDOES VAN ALMKERK.

ACUUT INTERMITTEEREND OEDEEM VAN DE VOORSTE LIP VAN DEN BAARMOEDERHALS.

Dr. J. C. HELDER maakt in het laatste nummer van dit *Tijdschrift* melding van een geval van acut intermitterend oedeem van de voorste lip van den baarmoederhals bij een zwangere in de 3de maand, en deelt in zijn epicrise mede, dat hij geen ander geval heeft kunnen vinden, waarbij deze aandoening in de eerste maanden der graviditeit voorkwam. Tegelijkertijd houdt hij zich aanbevolen voor inlichtingen, omtrent den aard dezer afwijking. „Dem kann geholfen werden”, om met ADOLF mee te spreken, en daarom wil ik trachten, dat naar vermogen te doen. Reeds in mijn eerste publicaties over dit lijden (zie *Geneeskundige Bladen* 1895 en *Sammlung klinischer Vorträge* N. F., n°. 128,